

PAM MUÑOZ RYAN

*Fuss,
Artemisia,
fuss!*

Pam Muñoz Ryan

Fuss. Artemisia, fuss!

Pam Muñoz Ryan

Fuss.
Artemisia.
fuss!

Könyvmolyképző Kiadó
Szeged, 2009

Írta: Pam Muñoz Ryan
A mű eredeti címe: Paint the Wind

Fordította: Tótiisz András
Szerkesztette: Loósz Vera

Copyright © by Pam Muñoz Ryan 2007.

Kiadva a Scholastic Inc., 557 Broadway, New York, NY 10012,
USA engedélyével.

ISBN 978 963 245 131 2

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli engedélye nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmilyen formában – akár elektronikusan vagy mechanikusan, beleértve a fénymásolást és bármilyen adattárolást – nem sokszorosítható.

Testvéremnek, Sally Gonzalesnek

Amiért eltökélt, és van bátorsága

Menni, baktatni, ügetni, vágatni...

Egyszerre egy lépéssel

P.M.R

Köszönet

Bobbie és Mike Wide-nak, a High Wild & Lonesome túraboltból a hétnapos lovasglásért Wyoming délnyugati vidékén. Lovas társaimnak - Dawn, Ellen, Ginny, Helen, Kate és Sally -, a bajtársiasságukért.

Dana Rullónak, bölcs vezető lovasoktatómnak és barátomnak a Dana Rullo Istállóból, a kaliforniai Olivenhainben. És Mary Leigh-nek, a kéziratom átnézéséért.

Dove Dohnelnek, a Frontier Pack Train Packing Stationnél, aki ellátott felszereléssel a négynapos lovasútúrára a keleti Sierrákba. Shelley-nek, amiért velem tartott.

A Gilcrease Múzeumnak, a The Museum of the Americasnak az Oklahoma-beli Tulsában.

Ginger Kathrensnek, a *Cloud: Wild Stallion of the Rockies* (Felhő: A Sziklás-hegység vadon élő csődőre) szerzőjének, a Cloud Foundation adminisztráció igazgatójának.

Hope Rydennek, az *America's Last Wild Horses* (Amerika utolsó vadlovak) és a *Wild Horses I Have Knowne* (Az általam ismert vadlovak) című nagybecsű munkák szerzőjének és fotósának, amiért oly nagy figyelemmel nézte át a kéziratomat.

Joyce Herbecknek a Montanai Egyetemről.

Kathy Johnsey-nak, és a Pryor Mountain Wild Mustang Centernek Lowellben, Wyoming államban.

Neda DeMayónak, a Return to Freedom, American Wild Horse Sancturarytól (Visszatérés a szabadságba, Amerikai Vadló Szentély) a kaliforniai Lompocban.

Roland Smithnek, az írónak, zoológusnak és jóbarátnak.

Scott Sutherlandnek, az edzőpartnerem, ifjabb Smokem („Smokey”) tulajdonosának.

Tracy Macknek, a látnoki szerkesztőnek. Valamint Jean Feiwelnek és Liz Szablának.

„HA LOVAGLOK RAJTA, CSAK ÚGY LEBBENEK, SÓLYOM VAGYOK.
A LÉGBEN SZÖKDEL; A FÖLD CSAK ÚGY ZENG, HA MEGÉRINTI.
KÖRMÉNEK LEGKISEBB HEGYE IS ZENÉLŐBB, MINT HERMÉSZ
SÍPJA... CSUPA TŰZ ÉS LÉG... A DÍSZPARIPÁK FEJEDELME;
NYERÍTÉSE MINT EGY KIRÁLY PARANCSA S MAGATARTÁSA
HÓDOLATRA KÉSZT.”

WILLIAM SHAKESPEARE, *V. Henrik*

(FORDÍTOTTA: LÉVAY JÓZSEF)

Dum vivimus vivamus!

AMÍG ÉLÜNK, ÉLJÜNK!

LATIN KÖZMONDÁS

L'épés

ARTEMISIA TUDTA, HOGY IDEJE MEGELLENIE A CSIKÓT.

Egész délután nyugtalanul járt fel-alá a vadlovakból álló ménés mellett. Csak legelni állt meg, de azt sem a szokásos odaadással. Az ég szürke, borongós lett, és Artemisia abba-hagyta a rágást is. Úgy lógott ki a fű a pofájából, mintha megfélekedezett volna arról, hogy étel van a szájában. Az utóbbi hetekben megduzzadt a tőgye, de hozzászokott a fájó feszességhez. Most azonban megjelentek az első kis tejcseppek is a bimbóján.

A sötétség ígéretében hagyta ott a többieket, barna-fehér tobiano mintázata hullámozott a hasában levő tehertől. Artemisia hallotta a maga mögött hagyott lovak halk nyerítését: Mary, a lánya; Georgia, a „nővére”, Wyeth, Georgia kétéves csikója, és Sargent, az aranysárga csődör, a kicsinye apja.

Mielőtt eltűnt volna a zsályával borított domb mögött, még hátrapillantott. A védelmező tartásban álló Sargent őt nézte: fejét fölemelve, a fülét feléje fordítva, első lábát kitámasztva, mintha azt kérdezné, hová megy. Nyihogott. Artemisia

mély, torokhangú nyihogással válaszolt. Sargent most nem seğıthet, ne is kövesse. Egyedül kell megbirkóznia a szüléssel, csupán az őseitől örökölt ösztöneire támaszkodhat.

Ismerős előérzettel botorkált tovább. Első csikóját sikerrel szülte meg. Mary most erős és egészséges kétéves. De a tavalyi csikó emléke még mindig nyomasztotta. A kicsi nem állt fel, élettelenül hevert a földön. Artemisia napokig örködött mellette, gyakran érintette orrát a kis testhez – valami csodálatos változásban bízott. Végül egyedül és csüggedten, fejét lehorgasztoa tért vissza a méneshez. Lehet, hogy ez a sors vár a mai csikóra is?

Artemisia lefeküdt a magas zsályába. Nem találta jónak a helyet, ezért kisértatva felállt, patájával kapálta a földet, és körbejárt. Az oldala gyöngyözött. Ám amikor érezte a kizubogó vizet, már tudta, hogy megkezdődött a szülés, és mozdulatlan maradt. Jókorá feje és nyaka minden egyes összehúzódnál hátrahajlott, hosszú lábai megmerevedtek. Miközben egyre közelebb nyomta a csikót a megszületéshez, Artemisia légzése egyre mélyebb, nehézkesebb lett. Előtűnt a magzatburok, s a feszes, gyöngyfényű filmrétegen keresztül átsejlett egy pata, majd egy másik, és az orr ígérete, mintha a csikó fejesugrásra készülne. Artemisia nyögött és horkantott. Kibukkant a fej, a váll, aztán a felsőtest is. A filmszerű hártya levált.

Artemisia fölemelte a fejét, hogy megpillantsa újszülöttjét.

A csikó ernyedten feküdt. Félig benn, félig kinn ezen a világon. Nem volt még több, csak egy lehetőség szelleme.

MAYA IBOLYAKÉK SZEME ELKEREKEDETT, hangját suttogóra fogta.

- Csakis akkor kaphatsz el egy szellemet, ha megfested a szél farkát.

Egyik kezével fölvette a barna-fehér műanyag játéklovacskát, és fürge ívekben mozgatta a zsenília ágy-nemű felett. A júniusi nap egy fokkal lejjebb ereszkedett a dél-kaliforniai égbolton, és besütött a kétszintes ház nyugatra néző ablakain, ahol Maya a nagyanyjával élt. A játékparipa felágaskodott a vibráló levegőben.

- Titokzatos fantom vagyok, a csillagokhoz tartozom - suttogta a kislány. - Ki talál meg engem?

A másik kezével egy fekete mént választott, és fölfelé röpítette a szellemlő után. A fekete paripa vágtatott.

- A széllal száguldok, a gyorsnál is gyorsabban. *Én* jövök érted. - A fekete ló utolérte a szellemet. - Enyém vagy mindörökre - mondta Maya. A két figurát egy kezében összefogta, és meglengette a feje fölött.

A sok játékló - arab, appalosa és paint, meg egyéb fajták -, amelyeket a cipősdobozból kiöntött, valaha

mind az anyukájáé volt. Akkoriban még igaziak voltak a színek: vörössárga, pej, világosbarna, ezüstszürke, aransárga és deres. Az évek során a játékos cirógatások letörölték az élénk színeket, s mára csak a festék emléke maradt meg.

Maya mindössze ötéves volt, mikor a szülei meghaltak. A hat éve történt baleset óta az apai nagymamájánál lakott. Azoktól a dolgoktól eltekintve, amiket a nagymama mesélt, nem sokra emlékezett az anyjáról. Nagymama szerint az anyukája túlságosan is szóki-mondó volt; meg sem próbált beilleszkedni a kifinomult pasadenai társaságba; és otthon lett volna a helye, ahelyett, hogy lovon kószált mindenfelé. Maya gyanította, hogy voltak más, fontosabb dolgok is. Szépek, mint azok az apró emlékfoszlányok, amelyek néha az eszébe villannak: Anya altatódalt énekel neki, olyan közel hajol hozzá, hogy hosszú haja csiklandozza az arcát. Vagy az az élénk emlék, amelyet Maya annyira szeretett: ő és anyukája egy ferde mennyezetű szobában, egy kis ablakmélyedésben ülnek, és ugyanezekkel a játéklóvakkal játszanak. És anyukája mesél neki a szellemlovakról, arról, hogy vadon élnek, szabadon vágatnak, és csak a csillagokhoz tartoznak. Ó bizony!

Maya egy fényképet vett elő a cipősdoboz aljából, és meredten nézte a fényes fotót. Anyukája egy barnafehér lovon ül, egyik kezében a kantár, a másikkal integet. És kacag, a mosolya telt és széles, szemében öröm és szeretet táncol.

A fényképen lévő fiatalasszony akár Maya is lehetne – néhány év múlva. Ugyanaz a karcsú, finom alkat,

barnásvörös haj, és felejthetetlen, sötétlilában játszó szem. Az egyetlen különbség Maya bőre, egy árnyalattal sötétebb tónus, amely apja és nagyanyja dél-európai gyökereire emlékeztet.

Maya megfordította a fényképet. A hátára egy könyvből kivágott laprészletet ragasztottak, a babaneveket és a jelentésüket sorolta fel. A kislány újraolvasta a May és Maybel közötti bekezdést.

Maya. Utazás kezdődik.

Szobája homlokzati ablakához vitte édesanyja fényképét és a barna-fehér lovat. Szokása szerint úgy rendezte el őket az ablakpárkányon, hogy az utca felé nézzenek. Összekulcsolt kézzel állva maga is kitekintett, mintha valamennyien egy felvonulás nézői volnának.

Kakasülőjéről jó kilátás nyílt az Altadena Lane hosszú járdájára az óriástölgyek sorával. „Kisollóval nyírt” kertek terpeszkedtek a széles behajtók között. A legtöbb kerítést fukszia vagy bougainvillea borította be. Hortenzia pompázott, tányér méretű, levendulaszín virágokkal. De Maya túlnézett mindezekben. Próbálta mindazt elképzelni, amit a lovacska tudott az anyukájáról, ő pedig nem: az életét messze Pasadénától, amelyet mének és kancák, bőr kantárok, csizmák, nyergek és leplezetlen öröm töltött be. Vajon mi tette az anyukáját ilyen boldoggá? Vajon az ő nevetésében ott visszhangzik-e az anyjáié? Szomorúság suhant át Maya arcán. Oly régen elfeledte, hogy milyen volt a nevetése! És már arra sem emlékezett, hogy a sajátját mikor hallotta utoljára.

Hirtelen kattanással kinyílt a szoba ajtaja.

Maya megperdült.

Az új házvezetőnő, Morgana lépett be. Mindössze egy hete vették fel, és szinte elviselhetetlenül lelkiismeretes volt. Mindent elkövetett, hogy megfeleljen, és legalábbis egyelőre nagymama eltökélt szövetségének számított. Persze Maya jól tudta, hogy csak idő kérdése, és ő is csatlakozik azok sorához, akik fortyogva vagy megkönnyebbülten szipogva távoznak. Egyszer megpróbálta felidézni az összes házvezetőnőt, akit megismert, amióta a nagymamához költözött, de tizennyolcnál elvesztette a fonalat.

- Csak ellenőrzöm, hogy állsz a házi feladatoddal - mondta Morgana. Aszottabb, öregebb és kotnyelesebb volt a többinél is. A kötelező fekete ruhában, fehér köténnyel, sötét haját a tarkóján az előírásos hajszalaggal összefogva úgy festett, akár egy ráncos, alultáplált pingvin.

Morgana az ágyra kirakott játékllovakra meredt.

- Maya, a nagymamád határozottan kiadta a napi időbeosztásodat. Elkísérlek az iskolába, és onnan haza. Utána hatig a házi feladatodat csinálod. Hatkor vacsora. Semmi játék. - A bejárónő felvonta a szemöldökét.

Maya kedvesen rámosolygott.

- Már végeztem a házi feladattal. És mindenből jelest kaptam, úgyszólván fölösleges ellenőriznie. A többi házvezetőnő sem ellenőrzött. Megállapodtunk, hogy időben lemegyek vacsorázni, ők pedig békén hagytak a szobámban. Amíg a jegyeim tökéletesek, a nagymama nem bánja.

Morgana megmerevedett.

- Azt hiszem, hamar rá fogsz jönni, hogy nem olyan vagyok, mint a többi házvezetőnő. Komolyan veszem a munkámat, és mivel a nagyanyád háromszor annyit fizet, mint amennyit eddig bárhol is kaptam, az ő óhaja parancs a számomra, nem a tiéd. Hogy őszinte legyek, üdítő olyan munkaadót találni, aki osztozik a gyerekevelésről alkotott nézeteimben.

Maya sóhajtott. Ismerte a fajtáját. Morgana kissé tovább húzhatja, mint a többiek, de nem sokkal.

Morgana a lovak felé biccentett.

- Abban biztos vagyok, hogy nagyanyád nem helyeselné az ilyen haszontalanságot.

Maya ártatlan, őziketekintettel nézett fel rá.

- Elnézést kérek! Néha szeretek ezekkel játszani, az édesanyámra emlékeztetnek. Tőle kaptam ezeket... tudja... mielőtt...

Morgana szigora valamelyest enyhült.

- Ja, igen. Nagyanyád említette. Hogyan...?

A kislány szeme elkerekedett.

- Hat évvel ezelőtt történt, nagyon szörnyű volt. Costa Ricában vakációztunk egy menő fürdőhelyen. Tudja, minden évben elmentünk valami egzotikus helyre. Csak mi hárman. Párizsba, Hawaii-ra, mindenfelé. Könnyűbúvárkodtunk. Egy gyönyörű, kristálytiszta lagúnában történt. Egymás kezét fogva boldogan úsztunk, és gyönyörködtünk a káprázatos trópusi halakban meg a korallzátonyban. Aztán egy hatalmas tengeri teknőst kezdtünk követni. Anyukám mindig is arról álmodozott, hogy tengeri teknősökkel ússzon.

De mire észbe kaptunk, már túlságosan eltávolodtunk a parttól, és egy motorcsónak nem vett észre minket a vízben. Keresztülszáguldott a lagúnán...

Morgana a mellkasához szorította kezét.

- Rémisztő volt. Apám az utolsó pillanatban felkapott engem, és félrehajított a csónak útjából. Így mentette meg az életemet. De sajnós a szüleim... megtörtént az elképzelhetetlen...

A házvezetőnő szörnyülködve csapta össze a tenyerét.

Maya felvette a lovat az ablakpárkányról, kipislogott magából néhány könnycseppet, és szípozott.

- Csak ezek a kis lovak maradtak nekem anyukám után, de udvariasságból el kell dugnom őket a nagymamám elől. Ó borzasztóan fél a lovaktól. Nagyon erős benne ez a félelem, és mindenféle rémes emléket idéz fel benne a régi időkről, amikor egy veszélyes, vad csödör ledobta a hátáról. Szörnyen megharagszik bárkire, aki csak felhossa ezt a témát. Ugye nem említi neki?

Morgana az ajkát lebiggyesztve nézett Mayára.

- Rakd el őket! És ne késs el a vacsoráról!

Miután Morgana távozott, Maya dühösen nézett a csukott ajtó felé. Csak a lovak és a fénykép maradt neki az anyukája után. Ez igaz volt. Lehet, hogy Morgana átlátott a hazugságokon? Lehet, hogy árulkodni fog? Hogy is követhetett el ekkora hibát? Nem lett volna szabad elővennie a lovakat a rejtkehelyükről, amikor egy új házvezetőnő szaglászik körülötte, akit még nem tett próbára.

Maya a helyére tette a lovakat és a fényképet, majd visszadugta a cipősdobozt a szekrénybe. Egy kabátkába rejtette, amelynek majdnem végig felhúzta a cipzárát, s a derekán szorosra húzta a zsinórt. Ezután ellenőrizte a szekrényt. Úgy látta, minden megfelel a nagymama előírásainak. Pamutszoknyák, jókislány ruhák, és a legújabb, skót mintás gyapjúszövetből készült iskolai egyenruha, mind egymástól egyenlő távolságban lóg. Minden akasztó és gallér egy irányba néz. A cipők orra rendezett alakzatban mutat előre. A holnapi fehér blúz az ajtón lóg; Morgana kimosta, kivasalta.

Maya az ágyával szemközti tükörbe pillantott. Hátrasimította és lófarkba kötötte a haját. Megnézte, nem feslett-e el sehol a rakott szoknyája és a keményített blúza, aztán a vékony, fehér zoknikat ellenőrizte, hogy pontosan öt centis-e a visszahajtás. Maya nevetségesnek és ódivatúnak gondolta ezeket a szabályokat. De mit számít? Olyan kevesen látják őt. Ledörzsölt egy piszokfoltot a cipőjéről, addig dörzsölte, míg bele nem fájdukt az ujjá. Nagymama gyűlölte a piszkot.

Az órá mutatója a hatos felé araszolt. Maya lassan elindult lefelé. A korláttal szemközti falon egy tucat fénykép volt az apjáról. Mind azonos méretű, egyforma fakeretben, s ahogy lefelé haladt, egyre újabbak. Először a kisbabaképek, majd az általános iskolaiak, ballagás a középiskolában, majd egyetemi diplomaosztás, és különböző események, ahol sötét öltönyt és szmokingot viselt. És mindig nagymamával a karján. Az utolsó fényképet egy stúdióban készítették. Apa,

nagymama és Maya, még egészen kicsi korában. Apa az ölében tartja, ő pufók babakezét felnyújtja, és megérinti apja arcát. Nagyanyja a fia mögött áll, mindkét kezével határozottan fogja a vállát. Maya már régóta nem kérte, hogy mutassa meg neki a szülei esküvői képét, vagy bármilyen képet az anyukájáról. Létezésének egyetlen bizonyítéka a cipősdobozba rejtett pillanatkép maradt. És a kísérteties utalás a létre azokon a fényképeken, amelyekről a nagymama levágta alakját.

Az ebédlőben Maya lábujjhegyen a székhez ment. Vigyázott, meg ne lökje a mahagóni tálalóasztalt a tejüveg vázákkal. A fehér damaszt ülőpárnákat áttetsző műanyag borította, akárcsak az összes kárpitozott bútort a házban. Maya helyet foglalt, a lábszára alá simította a szoknyáját, és egyenes derékkal ült, igyekezett elkerülni, hogy a ragadós műanyag a bőréhez érjen.

Morgana lépett be, és a konyhaajtó mellől vette szemügyre az asztalt.

Maya ugyanezt tette. Szemlátomást minden rendben volt: a fehér lenszalvéták három centiméter távolságra az asztal szélétől, és úgy hajtva, hogy a hajtás a bal oldalon legyen. A vizeskancsó egy háromszög alakba hajtott törlőkendőn, s a fogója jobbra néz. Maya egyetlen hibát, még egy gyűrődést sem talált a fehér brokátterítőn. Halkan, csalódottan sóhajtott. Morgana érti a dolgát.

A hallban az óra hatot ütött.

Maya a kezét az ölében összefonva várt.

„LÉLEGZETELÁLLÍTÓ LOVASTÖRTÉNET.
ILYET CSAK A LEGJOBBAK TUDNAK...”

— ANN M. MARTIN

Mayának nem maradt más emléke

az édesanyjáról, csak egy fénykép, kopott játéklovacskák, és néhány töredezett emlékfoszlány. Nagyanyja kaliforniai házában fogolyként él, szigorú szabályok szerint: nem is beszélhet az anyjáról, nem lehetnek barátai, szó sem lehet semmilyen ostobaságról... amíg egy tragikus esemény hirtelen mindent meg nem változtat...

Tizenkét éves kortól ajánljuk!

1 999 Ft

ISBN 978 963 245 131 2

9 789632 451312

Könyvmolyképző Kiadó